

Siyasetin Finansmanı ve Dijital Siyasette Finans Kullanımı

Political Finance, Use of Digital Finance in Politics

Araştırma Makalesi – Research Article

Orhan ALBAYRAK

Haliç Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, orhanalbayrak@halic.edu.tr

ORCID Numarası | ORCID Numbers: 0000-0002-1937-6011

Öz

Siyasetin finansmanı siyasi partilerin ve adayların kampanyalarını ve diğer faaliyetlerini finanse etmek için gerekli olan kaynakları sağlamayı amaçlamaktadır. Siyasi faaliyetlerin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak, seçim kampanyalarını desteklemek, parti organizasyonunu sürdürmek ve siyasi mesajların yayılmasını sağlamak gibi amaçlara hizmet etmektedir. Dijital siyasette finans kullanımı ise siyasi süreçlerde dijital teknolojilerin ve çevrimiçi platformların kullanımıyla finanse edilmesi ve yönetilmesidir. Dijital siyasetin finansmanı siyasi partiler, adaylar veya siyasi gruplar tarafından yürütülen çevrimiçi reklamlar, sosyal medya hesapları, web siteleri ve diğer dijital araçlar için gerekli olan mali kaynakları kapsamaktadır. Dijital siyasette finans siyasi alanda bağış toplama, ödeme işlemleri, veri analitiği için kullanılmaktadır. Bu süreçte sosyal medya platformları daha fazla sayıda destekçiyle etkileşime geçmeyi ve bağış taleplerinde bulunmayı kolaylaştırmaktadır. Bu finansmanın siyasi faaliyetlerin etkili bir şekilde yürütülmesi için önemli olduğu, yasal ve etik kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Her iki alanda da finansal işlemlerin şeffaf bir şekilde yönetilmesi, toplumun güvenini arttırmakta, hesap verebilirliği sağlamakta ve demokratik süreçlerin sağlıklı işleyişini desteklemektedir. Bu açıdan siyasetin finansmanı ve dijital siyasette finans kullanmanın adil ve şeffaf bir şekilde sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu konuda ülkeden ülkeye değişik kurallar ve sınırlamalar söz konusudur. Siyasi finansmanın şeffaflığını ve denetlenebilirliğinin en iyi yasalarla gerçekleştirilmesinin önemli olduğu ayrıca vurgulanmaktadır. Finansman kaynaklarının doğruluğu ve gerçekliği üzerinde durulması gereken diğer önemli konular olarak görülmektedir. Dijital siyasetin finansmanının ülkenin yasal kurallarına ve mevzuatına uygun bir şekilde yapılmasının yanı sıra, kaynakların doğruluğuna dikkat edilmesi, kaynakların kaynağının açıklanması, en üst limitlerin belirlenmesi ve belirli grupların veya bireylerin finansman yapmasının yasaklanması gibi kuralların önemsenmesinin önemli üzerinde durulmaktadır. Ayrıca siyasi finansmanın etkili bir şekilde yönetilmesinin önemli olduğu vurgulanarak, yanlış yapıldığında siyasi ayrımcılık, çıkar çatışması gibi sorunlara yol açabileceği düşünülmektedir. Bu makalede siyasetin finansmanı ve dijital siyasette finans kullanımı ele alınmaktadır. Siyasi partilerin ve adayların kampanyaları için gerekli olan kaynakları nasıl elde ettikleri ve nasıl kullandıkları incelenmektedir. Finansmanın adil ve eşit rekabet koşullarında sağlanması ve siyasete olan güvenin artırılmasıyla ilgili önemli konulara vurgu yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Siyasi finans, dijital finans, şeffaflık

Abstract

Political finance aims to provide the necessary resources to finance the campaigns and other activities of political parties and candidates. It serves purposes such as ensuring the effective conduct of political activities, supporting election campaigns, maintaining party organization, and spreading political messages. In the realm of digital politics, the use of finance involves the financing and management of political processes through the use of digital technologies and online platforms. Digital political finance encompasses the financial resources required for online advertisements, social media accounts, websites, and other digital tools conducted by political parties, candidates, or political groups. It is used in political fundraising, payment transactions, and data analytics. During this process, social media platforms facilitate interaction with a larger number of

supporters and make it easier to request donations. The importance of this financing in effectively conducting political activities is recognized, and it is considered essential to carry it out in accordance with legal and ethical rules. Managing financial transactions transparently in both areas increases public trust, ensures accountability, and supports the healthy functioning of democratic processes. Therefore, it is considered crucial to ensure fair and transparent political finance and the use of finance in digital politics. Rules and limitations vary from country to country in this regard. Emphasis is also placed on the importance of achieving transparency and auditability in political finance through the best laws. The accuracy and authenticity of financing sources are other crucial aspects that need to be emphasized. The article highlights the importance of adhering to the country's legal rules and regulations in financing digital politics, as well as paying attention to the accuracy of the sources, disclosing the sources of funds, setting upper limits, and prohibiting certain groups or individuals from financing. Additionally, effective management of political finance is emphasized, as it is believed that improper management can lead to issues such as political discrimination and conflicts of interest. This article discusses political finance and the use of finance in digital politics, examining how political parties and candidates obtain and utilize the resources required for their campaigns. It emphasizes important issues related to providing finance under fair and equal competition conditions and increasing trust in politics.

Key Words: Political finance, digital finance, transparency

Giriş

Siyasetin finansmanı siyasi partiler ile adayların siyasi kampanyalar için gerekli olan fonları nasıl elde ettikleri ve nasıl kullandıkları ile ilgilidir. Seçimlerin adil ve eşit rekabet koşullarında yürütülmesi ve siyasete olan güvenin artırılması doğrudan finansman sorunu ile ilgilidir.¹ Siyasi finansman, siyasi aktivitelerin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan maddiyatın temin edilmesini sağlar. Bu finansmanın kaynakları arasında kamu kaynakları, siyasi partilerin üye aidatları ve bağışları, siyasi adayların ve kampanyaların kendileri tarafından topladığı kaynaklar, özel sektör veya bireyler tarafından yapılan bağışlar gibi kaynaklar yer almaktadır. Demokrasilerde siyasi partilerin vazgeçilmez unsurlar olmasının siyasetin finansmanını önemli kıldığı düşünülmektedir.

Siyasi finansmanın kuralları ve sınırlamaları ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde siyasi partilerin ve adayların kampanyaları için yasal bir maksimum bağış miktarı bulunurken, bazı ülkelerde siyasi partiler ve adaylar kampanyaları için özel sektör veya bireyler tarafından yapılan bağışları yasaklamıştır.² Seçimlerin adil koşullarda yürütülmesi, yolsuzlukların önlenmesi, şeffaflık, hesap verebilirlik doğrultusunda öneriler getirilmiştir.³

Siyasetin finansmanı, siyasi partilerin seçim kampanyaları ve diğer faaliyetleri için aldıkları maddi kaynakların kaynağını ve kullanımını ifade etmektedir. Bu kaynaklar bireyler, şirketler, sendikalar, vakıflar ve diğer kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Siyasi partilerin finansmanı, siyasi süreçte şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamak için düzenlenmiş yasalara tabidir. Bu yasalar, siyasi partilerin finansman kaynaklarını açıklamasını, belirli bir sınırın üzerindeki bağışları bildirmesini ve bağışların kaynağını açıklamasını gerektirmektedir. Ayrıca siyasi partilerin belirli bir sınırın üzerindeki bağışları kabul etmesini yasaklayabilmekte veya sınırlayabilmektedir. Siyasi partilerin yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, yabancı ülkelerdeki dernek ve gruplardan herhangi bir suretle aynı ve nakdi yardım alıp alamayacakları yasayla düzenlenmektedir.

Siyasetin finansmanında üç önemli durum söz konusudur: Şeffaflık, aynı yardımların kabul edilip edilmediği ve yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olup olmadığı.⁴

Birinci olarak siyasetin finansmanında şeffaflık, siyasi partilerin ve adayların finansman kaynakları ve harcamaları hakkında açık ve anlaşılabilir bir şekilde bilgi vermesidir. Şeffaflık, toplumun siyasi süreçler hakkında doğru ve kapsamlı bir şekilde bilgi sahibi olmasını sağlar ve demokratik süreçlerin sağlıklı işlemesine katkıda bulunur. Şeffaflığın siyasetin finansmanında önemli olduğu üç sebep vardır:

İlk olarak şeffaf bir finansman sistemi, vatandaşların, siyasi partilerin ve adayların hangi kaynaklardan gelir elde ettiklerini ve bu kaynakları nasıl kullandıkları konusunda kamuoyunun bilgilendirilmelidir. Bu, seçmenlerin bilinçli bir şekilde tercih yapmasını ve demokratik süreçte güvenmelerini sağlar. İkinci olarak şeffaflık, yolsuzlukların önlenmesine ve siyasi süreçlerde adaletin sağlanmasına yardımcı olur. Finansman kaynaklarının ve harcamaların açıkça belirtilmesi, siyasi partiler ve adaylar arasında herhangi bir yasa dışı faaliyet veya yolsuzluk girişiminin tespit edilmesine imkân tanır. Aynı zamanda nefret söylemi veya yasadışı finansmanın engellenmesine yardımcı olur. Son olarak şeffaflığın siyasetin finansmanında önemli olduğu diğer bir konu denetlenebilirlik ve hesap verebilirliktir. Şeffaflık, finansal bilgilerin denetlenebilirliğini ve hesap verebilirliği artırır. Finansman kaynakları ve harcamalar hakkında sağlanan bilgiler, bağımsız denetim ve denetleme mekanizmaları tarafından incelenebilir ve izlenebilir. Bu da siyasi partilerin ve adayların finansman faaliyetlerinin şeffaf bir şekilde takip edilmesine ve gerektiğinde sorumluluklarının yerine getirilmesine imkân sağlar.

Siyasetin finansmanında önemli olan ikinci bir durum aynı yardımların kabulüdür. Bu finansmanın şeffaflığı ve adil bir siyasi sürecin sağlanması açısından belirli riskler taşımaktadır. Aynı yardımların kabul edilmesi, bağış yapan kişi veya kuruluşun siyasi bir etkiye sahip olma potansiyeli taşımaktadır. Bu durum, bağış yapanın siyasi bir aktörü etkilemeye çalışması, siyasi tercihlerin yönlendirilmesi

¹ Uzun, 2014.

² Biezen, 2003.

³ Lee-Jones, 2019.

⁴ Norris ve Es, 2016.

veya siyasi karar alma süreçlerine müdahale etme girişimleri olarak ortaya çıkabilir. Bu sebeple, aynı yardımların kabulü, siyasi süreçlerin tarafsızlığını ve demokratik kararların bağımsızlığını tehlikeye atabilmektedir. Nakdi bağışlar genellikle belgelendirme ve kayıt süreçleriyle birlikte geldiğinden daha kolay izlenebilir ve denetlenebilir. Ancak aynı yardımların kabul edilmesi durumunda, bu tür bağışların değerinin belirlenmesi, kaynaklarının doğru bir şekilde raporlanması ve denetim mekanizmaları tarafından izlenmesi nakdi olana göre daha zordur. Bu da finansmanın şeffaflığını zayıflatmakta ve yolsuzluk veya yasadışı faaliyetlerin ortaya çıkma riskini artırmaktadır. Diğer bir önemli nokta ise eşitlik ve adalet ilkesidir. Aynı yardımların kabul edilmesi, siyasi süreçte aday veya partiler arasında eşitsizlik yaratabilir. Bağış yapma kapasitesine sahip olmayan adaylar veya partiler, aynı yardımların kabul edilmesi durumunda, maddi avantajlar elde edemeyebilirler. Bu durum siyasi yarışta adalet ve eşitlik ilkesini tehlikeye atabilmekte ve siyasi arenada çeşitlilik ve rekabeti sınırlayabilmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı, birçok ülkede siyasetin finansmanında aynı yardımların kabul edilmesi kısıtlanabilir veya sınırlamalara tabi tutulabilir. Böylece, siyasi süreçlerin şeffaflığının ve tarafsızlığının korunması, adil bir rekabet ortamının sağlanması ve demokratik değerlerin korunması hedeflenmektedir.

Üçüncü olarak siyasetin finansmanında yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olup olmaması önemlidir. Çünkü bu durum, demokratik sürecin bütünlüğünü ve siyasi bağımsızlığı etkileyebilecek bir dizi riski beraberinde getirmektedir. Yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olup olmamasının önemli sebepleri arasında yabancı etki, milli çıkarların korunması, demokratik işleyiş, adaletin korunması vardır.

İlk olarak dış müdahale ve yabancı etki söz konusu olduğunda, yabancı ülkelere gelen bağışlar, siyasi bir aktörün veya hükümetin, başka bir ülkenin siyasi süreçlerini etkilemeye veya manipüle etmeye çalışabileceği bir araç olabilmektedir. Bu tür bağışlar, siyasi tercihlerin yönlendirilmesi veya siyasi karar alma süreçlerine müdahale etme girişimleri olarak kullanılabilir. Bu sebeple, yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olması, dış müdahaleleri engellemek ve siyasi bağımsızlığı korumak için önemlidir.

İkinci olarak yabancı ülkelere gelen bağışlar, milli çıkarları veya güvenliği etkileyebilecek şekilde kullanılabilir. Siyasi süreçlere müdahale eden yabancı bağışlar, ülkenin iç işlerine karışmakta veya politikaların şekillenmesinde yabancı çıkarları öne çıkarabilmektedir.

Bir diğer sebep siyasetin finansmanında şeffaflık ve hesap verebilirlik, demokratik süreçlerin sağlıklı işlemesi için temel unsurlardır. Yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olması, finansman kaynaklarının ve miktarlarının şeffaf bir şekilde belirlenmesini sağlamaktadır. Bu da toplumun, siyasi süreçler hakkında doğru ve kapsamlı bilgiye sahip olmasını ve demokratik karar alma süreçlerine güven duymasını sağlamaktadır.

Son olarak yasal olmayan yabancı bağışlar, yolsuzluk ve yasadışı faaliyetlerin kaynağı olabilmektedir. Bu bağışlar, siyasi partilerin veya adayların yasalara uymadan finansman sağlamasına ve siyasi süreçlerin etik olmayan şekillerde etkilenmesine yol açabilmektedir. Yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olması, yolsuzluk ve adaletin korunması açısından önemlidir. Yasal olmayan bağışlar, siyasi süreçlerde haksız rekabet yaratabilmekte, adil ve eşitlikçi bir siyasi arenayı zedeleyebilmekte ve demokratik değerleri tehlikeye atabilmektedir. Bu durum, siyasi aktörlerin bağımsız kararlar almasını engelleyebilir ve ülkenin çıkarlarını koruma yeteneğini sınırlayabilir. Yasal olmayan yabancı bağışlar aynı zamanda yolsuzluk ve yasadışı faaliyetlerin kaynağı olabilir. Bu bağışlar, siyasi partilerin veya adayların yasa dışı faaliyetlerde bulunmalarına, rüşvet veya yolsuzluk vakalarına karışmalarına neden olabilir. Bu durum, demokratik sürecin güvenilirliğini ve toplumun siyasi aktörlere olan güvenini sarsabilir. Yabancı ülkelere gelen bağışların yasal olması, demokratik sürecin bütünlüğünü korumak, ulusal çıkarları savunmak, şeffaflığı sağlamak, yolsuzluk ve adaleti önlemek için önemlidir. Yasalara uygun finansman kaynaklarıyla siyasetin desteklenmesi, demokratik değerleri güçlendirir ve toplumun siyasi süreçlere olan güvenini artırır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, Federal Seçim Komisyonu (FEC), kampanya finansmanı yasalarının izlenmesinden, denetlenmesinden ve uygulanmasından sorumludur.⁵ Amerika Birleşik

⁵ FEC, 2023.

Devletleri'nde yer alan bir hukuk ve adalet araştırma merkezi olan, adalet sistemiyle ilgili konularda araştırma yapmak, politika önerileri sunmak, hukuki savunma hizmetleri sağlamak ve kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla faaliyet gösteren, Georgetown Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde faaliyetini sürdüren, adil ve eşitlikçi bir adalet sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması için çalışmalar yürüten Brennan Adalet Merkezi siyasi finans sorununa bir çözüm önermiştir: Bu da adayları birkaç büyük bağışçıya güvenmek yerine birçok destekçi aramaya teşvik eden küçük bağışçı kamu finansmanı şeklindedir.⁶ ABD'de kamu kampanyalarının finansmanına yönelik diğer yaklaşımlar, kupon sistemleri ve küçük bağışlar için vergi kredilerini içermektedir. Ayrıca Open Secrets gibi ABD siyasetindeki parayı ve bunun seçimler ve kamu politikası üzerindeki etkisini izleyen tarafsız bir araştırma grupları da vardır.⁷

Yapay zekâdaki yenilikler siyasi kampanyalarda seçmenleri belirlemeyi ve onlardan para toplamayı daha hızlı ve daha masrafsız hale getirmektedir. ABD'de Siyasi Partiler (Demokrat ve Cumhuriyetçi Parti) gelişmiş bağış toplama ve ikna taktiklerini belirlemek için seçmenlerden sürekli veri toplamaktadırlar.

Danışmanlık firmaları bireylerin nasıl bağışta bulunacaklarını ve oy kullanacaklarını tahmin etmek için yapay zekâ vasıtasıyla büyük miktarda veri toplayıp kullanarak kampanyaları önemli ölçüde geliştirebileceklerini söylemektedirler. Birçok danışmanlık şirketi artık ilgilendikleri partinin siyasi seçmenlerinin sayısını artırmak için yapay zekâ ve makine öğrenimi kullanımlarını pazarlamaktadır. Aşağıda ABD'de Başkanlık Seçiminde Demokrat ve Cumhuriyetçi Partinin kullandığı iki yapay zekâ firmasının siyasi kampanyalarda nasıl çalıştıkları hakkında bilgi verilecektir.

Demokrat Parti ile çalışan bir firma olan Sterling Data Company, kısa vadede dijital bağış toplama performansını ikiye katlayabileceğini ifade etmiştir. Sterling Data Company, kaynak oluşturmaya odaklanan bir siyasi veri firmasıdır.⁸ Bağış toplama etkisini en üst düzeye çıkarmak ve değerli bağışçıları bulmaya yardımcı olmak için yapay zekâ kullanmaktadır. Sterling Data Company'nin bir parçası olan Sterling Strategies ulusal düzeyde kampanyalarda çalışmaktadır.⁹ Yapay zekâdaki yenilikler siyasi kampanyaların seçmenleri belirlemesini, sonuçlandırmasını ve onlardan para çekmesini daha hızlı ve daha ucuz hale getirmektedir.¹⁰ Ayrıca yapay zekanın Demokratlara ara seçimlerde para toplama avantajı sağlamaya yardımcı olduğu ve hükümetin kontrolünü ellerinde tutmalarına yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Sterling'in yönetici ortağı Martin Kurucz, firmasının yaklaşık 1000 Demokrat kampanya ve siyasi komiteyle çalıştığını söyleyerek, "Bu Demokratların sahip olduğu bir süper silah" demiştir.¹¹ Alandaki her şirket, seçmen veya bağışçı davranışını tahmin edebilen sürekli gelişen bir algoritmayı beslemek için büyük miktarda siyasi ve tüketici verisi kullanmaktadır. Sterling, teknolojiyi müşterilerinin her birine göre uyarlanmış bağış toplama taktiklerini geliştirmek için kullanmaktadır. Dikkat çektiği nokta ise şudur:

"Dünyadaki hiçbir veri analisti, hane gelirinden dergi aboneliklerine kadar 500'den fazla değişkene bakamaz ve bir bağış toplama kampanyasının başarısında (veya başarısızlığında) en büyük rolü hangi faktörün oynadığını belirleyemez ve sonuçları korumak veya iyileştirmek için hedefleme üzerinde yeniden çalışamaz. (Özellikle de bir dakikadan daha kısa sürede)".

Yapay zekâ tabanlı yazılım firmaların yeni bağışçıları, yani bir kampanyaya bağış yapma eğilimi en yüksek kişiler olduğu hesaplanan kişileri belirlemesini de çok daha kolay hale getirmektedir.

Bir başka Demokrat bağış toplayıcı Anne Lewis'in firması MissionWired, Advantage AI adlı bir bağış toplama ürününün sahibi olarak demokratlara yardım etmiştir. "Muhtemelen Demokratların Cumhuriyetçilere karşı küçük miktarda bağış toplama savaşlarını kazanmasının en çok gözden kaçan nedenlerinden biri bu" demektedir. Demokrat bir dijital stratejist olan Mark Jablonowski, "Bazı insanlar yapay zekâyı oyunun kurallarını değiştirmek için kullanıyor. Ayrıca bir ürün satmak için

⁶ BCF, 2021.

⁷ Open Secrets, 2023.

⁸ Sterling, 2023.

⁹ Reilly, 2022.

¹⁰ Markay, 2022.

¹¹ Smith, 2022.

yapay zekâ ve makine öğrenimini kullanan birçok insan var” demektedir.¹² Jablonowski, ayrıca “Her seçimde siyasi veriler, analizler ve modelleme büyük bir hızla büyüyor ve oluşturulan model türleri ve bunlara giren girdiler muazzam bir şekilde artıyor” şeklinde düşüncelerini ifade etmektedir.

Will Long kampanyaların seçimleri kazanmasına yardımcı olmak için seçmen verilerini ve makine öğrenimini birleştiren bir siyasi teknoloji şirketi olan Numinar Analytics'in kurucusu ve CEO'sudur.¹³ Numinar, siyasi kampanyalar için yapay zekâ destekli seçmen verileri, modelleme ve tabandan erişim platformudur. Will Long siyasette yol açan bir girişimci olarak çalışıyor.¹⁴ Startup Caucus tarafından yapılan ilk yatırım olan Numinar, son derece etkili seçmen modellemesi ve tahmin yetenekleri sunan bir Cumhuriyetçi Parti girişimidir.¹⁵ Numinar'ın kurucusu Will Long, Axios'a verdiği bir röportajda, yapay zekâ ve makine öğreniminin belirli bir seçmenin nasıl oy kullanacağını tahmin etme yeteneğinin, hizmetlerini kıt kaynakları daha verimli bir şekilde dağıtmaya çalışan kampanyalar için oldukça değerli kıldığını söylemektedir. Sonuçta siyasi kampanyaların altında yatan teknoloji hızla gelişmektedir.

Türkiye’de Siyasetin Finansmanı

Türkiye’de siyasi partilerin finansmanı partilerin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, yabancı ülkelerdeki dernek ve gruplardan herhangi bir suretle ayni ve nakdi yardım alamamaları şeklinde düzenlenmiştir. Siyasi partilerin finansman sorunu, devlet yardımı, gelir ve giderlere ilişkin sınırlamalar ve düzenlemeler ile mali denetim olarak üç başlıkta ele alınmaktadır.¹⁶ Siyasi partilerin gelirleri, giderleri ve mali denetimi konuları altında değişik çalışmalar mevcuttur.¹⁷ Türkiye’deki siyasi partilerde paranın, özellikle de doğrudan devlet yardımlarının, partiler arasındaki siyasi-seçimsel rekabette eşitliği zedeleyip zedelemeyeceği konusu da tartışılmaktadır. Siyasi partilerin finansmanı ve şeffaflaşması konusunda farklı çalışmalar vardır.¹⁸

Türkiye’de siyasetin finansmanında şeffaflık sağlanması için aşağıdaki yasal düzenlemeler mevcuttur:

Siyasi Partiler Kanunu: Bu kanun, siyasi partilerin finansmanı ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Kanun, siyasi partilerin finansman kaynaklarını açıklamasını, belirli bir sınıрын üzerindeki bağışları bildirmesini ve bağışların kaynağını açıklamasını gerektirir. Ayrıca, siyasi partilerin belirli bir sınıрын üzerindeki bağışları kabul etmesi yasaklanabilmekte veya sınırlanabilmektedir. 2016 yılında kabul edilen 6728 sayılı Kanun ile siyasi partilerin bağış kabulüne ilişkin düzenlemelerde değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerle birlikte, siyasi partilerin belirli bir sınıрын üzerindeki bağışları kabul etmesi yasaklanmıştır. Ayrıca, siyasi partilerin bağış kabulüne ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

2020 yılında kabul edilen Siyasi Partiler Kanunu’nda yapılan değişiklikler arasında parti gelirlerinin kaynaklarının açık ve şeffaf bir şekilde belirlenmesi, bağışların izlenmesi ve denetlenmesi gibi konuları vardır. Türkiye’deki en son Siyasi Partiler Kanunu, 1983 yılında kabul edilmiştir.¹⁹

Ancak, son yıllarda siyasi partilerin finansmanı ile ilgili yasal düzenlemelerde değişiklikler yapılmıştır.

2820 sayılı kanunun Üçüncü Kısmının birinci bölümünde Partilerin Gelirleri başlığı partilerin gelir kaynaklarını ayrıntılı olarak anlatmaktadır.

Gelirler ve kaynakları Madde 61 – (Birinci fıkra Ek: 12/8/1999 - 4445/6 md.) Siyasi partilerin gelirleri amaçlarına aykırı olamaz. Siyasi partiler aşağıda belirtilen gelirleri elde edebilirler: a) Parti üyelerinden alınacak giriş aidatı ile üyelik aidatı, b) Partili milletvekillerinden alınacak milletvekilliği aidatı, c) (Değişik: 31/3/1988- 3420/6. md.) Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından alınacak özel

¹² Markay, 2022.

¹³ Numinar, 2022.

¹⁴ Long, 2021.

¹⁵ StartupCaucus, 2020

¹⁶ Uzun, 2014.

¹⁷ Uzun, 2009.

¹⁸ Ekizceleroğlu, 2016.

¹⁹ Resmi Gazete, 1983.

aidat, (Bu aidatlar 64 üncü maddedeki esaslar dahilinde siyasi partilerin yetkili merkez karar organlarınınca tespit ve tahsil olunur.) d) Parti bayrağı, flaması, rozeti ve benzeri rumuzların satışından sağlanacak gelirler, e) Parti yayınlarının satış bedelleri, f) Üye kimlik kartlarının ve parti defter, makbuz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar, g) Partice tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler, h) Parti mal varlığından elde edilecek gelirler, i) Bağışlar. j) (Ek: 27/6/1984-3032/1 md.) Devletçe yapılan yardımlar. (h) bendinde yazılı parti mal varlığından elde edilen gelirler hariç olmak üzere, diğer bentlerde yazılı kaynaklardan elde edilen gelirlerden hiçbir surette vergi, resim ve harç alınmaz.

Seçim Kanunu: Bu kanun, siyasi partilerin seçim kampanyaları için harcayabilecekleri miktarları sınırlamaktadır. Ayrıca, seçim kampanyaları için harcanan her şeyin kaydedilmesi ve açıklanması gerekmektedir.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu: Bu kanun, siyasi partilerin kamu kaynaklarından yararlanmalarını düzenlemektedir. Kanun, siyasi partilerin kamu kaynaklarını nasıl kullanabileceklerini ve hangi şartlarda kullanamayacaklarını belirlemektedir.

Vergi Kanunları: Vergi kanunları, siyasi partilerin vergi beyannamelerini ve mali raporlarını düzenlemektedir. Siyasi partiler, vergi beyannamelerini ve mali raporlarını düzenli olarak sunmak zorundadırlar.

2017 yılında kabul edilen Yargı Reformu Paketi: Bu paket kapsamında, siyasi partilere ait mali denetim süreçlerinde bazı düzenlemeler yapılmış ve mali denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Türkiye'de dijital siyasi finans, büyük ölçüde hükümet tarafından düzenlenmektedir. Aralık 2022'de kabul edilen yeni bir yasa ile siyasetin finansmanı düzenlenmekte, hükümetin sosyal medya ve haber kaynakları üzerindeki denetimini sıkılaştırmaktadır.²⁰ Bu yasa, 2023'te yapılacak cumhurbaşkanlığı ve parlamento olmak üzere ikiz seçimler bağlamında kabul edilmiştir.

Türkiye, nüfusunun %82'sinin düzenli olarak interneti kullanması ile dijital alanı benimsediği, bunun ekonomik ve siyasi bir boyutunun olduğu unutulmamalıdır. Çünkü Türkiye'nin dijital dönüşüm performansını inceleyen 2021 araştırması, e-ticaret ve dijital pazarlama gibi alanlarda ilerleme kayd edildiğini göstermektedir.²¹

Türkiye'de dijital siyasetin finansmanı, diğer ülkelerde olduğu gibi tartışmalı bir konudur. Dijital siyasetin yükselişiyle birlikte, siyasiler ve partiler dijital platformlarda kampanya yürütmek, destek toplamak ve hatta seçimleri kazanmak için daha fazla para harcamaktadırlar. Bu durum, finansmanın şeffaflığını ve hesap verebilirliğini olduğundan daha önemli bir noktaya taşımıştır.

Türkiye'de siyasi partilerin finansmanı, Siyasi Partiler Kanunu'na ve ilgili yönetmeliklere göre düzenlenmektedir. Partiler, seçim kampanyalarını finanse etmek için bağışlar alabilmektedirler. Ancak bağışların kaynağı ve tutarı hakkında şeffaf bir raporlama yapmaları gerekmektedir. Ayrıca, siyasi partilerin harcamaları da belirli bir süre içinde raporlanmalıdır. Ancak, dijital siyasetin yükselişi ile birlikte, bağışların kaynağı ve tutarı hakkında şeffaf bir raporlama yapmak daha da zorlaşmaktadır. İnternet üzerinden yapılan bağışlar, anonim olarak yapılabilmekte ve kaynakları belirlemek zor olmaktadır. Ayrıca, dijital reklamların yayınlanması ve sosyal medya kampanyaları gibi dijital faaliyetlerin maliyetleri de şeffaflık açısından sorun oluşturmaktadır.

Bu sorunlara rağmen, Türkiye'deki siyasi partilerin dijital kampanyalarının finansmanı, şeffaflık ve hesap verebilirlik konusunda daha fazla adım atması gerektiği düşünülmektedir. Dijital kampanya finansmanının şeffaflığını sağlamak için, Siyasi Partiler Kanunu ve ilgili yönetmeliklerin güncellenmesi ve dijital siyasetin özelliklerine uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra, dijital kampanyaların finansmanı konusunda daha sıkı kurallar ve denetimler uygulanması da gerekmektedir. Türkiye'de dijital siyasetin finansmanının henüz tam olarak şeffaf ve hesap verebilir olduğunu söylemek için daha çok çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bunun için de

²⁰ Coşkun, 2022.

²¹ Newman vd. 2021.

siyasi partilerin dijital kampanyalarının finansmanı konusunda daha fazla adım atması ve daha sıkı kurallar ve denetimler uygulanması gerekmektedir. Bu dijital siyasetin demokratik bir şekilde yürütülmesi ve siyasi faaliyetlerin şeffaf bir şekilde finanse edilmesi için önemlidir.

Siyasi partilerin dijital pazarlaması, potansiyel seçmenlere ulaşabilmelerinin bir yoludur. Sosyal medya siteleri hem Türkiye'de hem de dünyada her yaştan ve sınıftan bireyin kullandığı siyasi amaçlarla da kullanılmaktadır.²² Kripto para birimleri, finansal işlemleri “madencilik”²³ adı verilen bir süreç aracılığıyla doğrulamak için blockchain teknolojisini kullanan başka bir dijital siyasi finans biçimidir.

Dijital Siyasetin Finansmanı

Dijital siyasetin finansmanı, siyasi partiler, adaylar veya siyasi gruplar tarafından yürütülen online reklamlar, sosyal medya hesapları, web siteleri ve diğer dijital araçlar için gerekli olan mali kaynakları sağlamaktadır. Bu finansman, siyasi partiler, adaylar veya siyasi gruplar tarafından yürütülen siyasi faaliyetlerin etkili bir şekilde yürütülmesi için gereklidir. Bu sebeple, dijital siyasetin finansmanı, yasal ve etik kurallara uygun bir şekilde olmalı, diyasi partiler, adaylar veya siyasi gruplar, dijital siyasetin finansmanını yaparken, kaynaklarının doğruluğunu ve gerçekliğini ortaya koyabilmelidirler.

Dijital siyasetin finansmanı, özellikle sosyal medya ve diğer dijital platformlar aracılığıyla yapılan reklamlar gibi maliyetli faaliyetler için önemlidir. Bu finansman, siyasi partiler, adaylar veya siyasi gruplar tarafından sağlanan fonlar veya bağışlar gibi mali kaynaklarla desteklenmektedir. Bunun dışında siyasi partilerin, adaylar veya siyasi gruplar tarafından yürütülen siyasi faaliyetlerin etkili bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan çeşitli araç ve teknolojilerin satın alınması seçeneği de söz konusudur.

Dijital siyasetin finansmanı için, ülkenin yasal kurallarına ve mevzuatına uygun bir yapıda yapılması önemlidir. Siyasi partilerin, adayların veya siyasi grupların kaynaklarının doğruluğunu ve gerçekliğini kanıtlaması, kaynakların kaynağının açıklanması, maksimum limitlerin belirlenmesi, belirli grupların veya bireylerin finansman yapmasının yasaklanması gibi yasal kuralların olduğu unutulmamalıdır.

Siyasi finansmanın etkili bir şekilde yönetilmesi önemlidir. Çünkü siyasi finansmanın doğru şekilde yapılmaması siyasi ayrımcılık, çıkar çatışması veya hile gibi sorunları beraberinde getirebilmektedir.

Dijital Finans Nedir?

Dijital finans, bilgisayarlar, tabletler ve akıllı telefonlar gibi yeni teknolojilerin kullanımı yoluyla geleneksel bankacılık ve finansal hizmetlerini dönüştürme sürecidir.²⁴ Bu, dijital ödemeleri, yatırımları, tasarrufları ve diğer finansal hizmetleri mümkün kılan çeşitli ürünleri, uygulamaları, süreçleri ve iş modellerini içermektedir.²⁵ Dijital finans, finansal hizmetleri, bu hizmetler için fiziksel altyapının bulunmadığı alanlarda yetersiz hizmet alan nüfusa erişilebilir hale getirme potansiyeline sahiptir.

Finansta dijital dönüşüm örnekleri arasında dijital yatırım şirketleri, blockchain teknolojisi ve mobil bankacılık uygulamaları gibi dijital araçlar yer almaktadır.^{26,27} Dijital finansın faydaları arasında yetersiz hizmet alan insanlar için finansal hizmetlere daha fazla erişim, daha hızlı işlemler ve hizmetlere daha kolay erişim yoluyla geliştirilmiş müşteri deneyimi ve süreçlerin otomasyonu nedeniyle maliyet tasarrufları sayılabilir.

Geleneksel siyasi finansman yöntemlerine ek olarak, dijital siyasetin finansmanı, internet ve dijital platformlar aracılığıyla bağış toplama, online reklamcılık, sosyal medya kampanyaları ve diğer dijital

²² Çetinkaya, Şahin ve Kırık, 2014.

²³ Burcher, 2019.

²⁴ Gartner, 2022.

²⁵ EU, 2020.

²⁶ Manyika ve Voohries, 2016.

²⁷ Penneo, 2023.

araçları içermektedir. Dijital siyasetin finansmanı çevrimiçi bağış kampanyaları, sosyal medya kampanyaları, çevrimiçi reklamcılık ve kitle fonlaması şeklinde gerçekleşir.

Siyasi partiler, adaylar veya kampanyalar, internet üzerinden bağış toplama kampanyaları düzenleyebilmektedir. Dijital platformlar ve ödeme işlemcileri aracılığıyla destekçilerden çevrimiçi bağışlar alınabilir. Bu yöntem, daha geniş bir kitleye ulaşmayı sağlamakta ve bağış sürecini hızlandırmaktadır.

Sosyal medya kampanyaları siyasi aktörlerin destekçileriyle doğrudan etkileşim kurabileceği ve bağış taleplerinde bulunabileceği bir platformdur. Facebook veya Twitter üzerinde bağış tuşları veya kampanya reklamları kullanarak destekçilerden finansal katkılar talep edilebilmektedir.

Çevrimiçi reklamcılık dijital siyasetin finansmanında önemli bir rol oynamaktadır. Siyasi partiler veya adaylar, dijital reklam platformlarını kullanarak seçmenlere ulaşabilir, politik mesajlarını iletebilir ve bağış taleplerinde bulunabilirler. Reklamlar, çevrimiçi kullanıcılar arasında daha hedefli bir şekilde yayılabileceği için etkili bir finansman aracıdır.

Kitle fonlaması (Crowdfunding), birçok insanın küçük miktarlarda katkıda bulunarak siyasi projelerin finansmanını sağlamasını hedefleyen bir yöntemdir. Dijital platformlar aracılığıyla siyasi projeler veya adaylar için kitle fonlaması kampanyaları düzenlenebilmektedir.

Sonuç olarak dijital siyasetin finansmanı, siyasi aktörlere daha fazla erişim ve etkileşim imkânı sunmakta, ancak aynı zamanda finansman kaynaklarının şeffaflığını ve denetlenebilirliğini sağlama ihtiyacını da beraberinde getirmektedir. Bu aşamada dijital siyasetin finansmanının adil ve şeffaf bir şekilde gerçekleşmesini sağlamayan yasal düzenlemelerin önemli olduğunu tekrar vurgulamak gerekir.

Dijital Finans Siyasi Alanda Nerede Kullanılır?

Dijital finans, siyasi alanda bağış toplama, seçim kampanyaları, parti üyelik ve aidat ödemeleri, etkinlik ve toplantı kayıtları, veri analitiği alanında kullanılmaktadır.

Dijital finans, siyasi partiler, adaylar veya kampanyalar için bağış toplama sürecini kolaylaştırmaktadır. İnternet üzerinden bağış platformları veya ödeme işlemcileri kullanarak destekçilerden dijital olarak bağış alınabilmektedir. Bu yöntem, siyasi projelerin finansmanını sağlamak ve destekçilerin katılımını artırmak için etkili bir araçtır.

Dijital finans, siyasi aktörlerin seçim kampanyalarını desteklemek için kullanılmaktadır. Sosyal medya platformlarında reklamcılık, dijital pazarlama stratejileri ve çevrimiçi bağış kampanyaları gibi dijital araçlar kullanılarak seçmenlere ulaşma ve kampanya mesajlarını iletmek mümkün olabilmektedir.

Dijital finans, siyasi partilere üyelik başvuruları ve aidat ödemeleri gibi işlemleri kolaylaştırmaktadır. Çevrimiçi üyelik formları, otomatik ödeme sistemleri ve diğer dijital araçlar kullanılarak parti üyelik süreçleri dijitalleştirilebilmekte ve daha hızlı bir şekilde tamamlanabilmektedir.

Siyasi partiler veya kampanyalar, dijital finans araçları kullanarak etkinlik ve toplantı kayıtlarını düzenleyebilmekte ve katılımcılardan kayıt ücretleri veya bağışlar alabilmektedirler. Çevrimiçi kayıt formları, ödeme işlemcileri ve diğer dijital platformlar bu süreci kolaylaştırmaktadır.

Dijital finans, siyasi aktörlere veri analitiği ve strateji geliştirme konusunda da yardımcı olabilmektedir. Dijital finans platformları, bağış verilerini toplayabilmekte, analiz edebilmekte ve siyasi stratejilerin geliştirilmesinde kullanılmaktadır. Bu sayede siyasi aktörler, destekçi profillerini ve tercihlerini daha iyi anlamakta ve kampanyalarını buna göre şekillendirmektedirler.

Bu örnekler, dijital finansın siyasi alandaki kullanım alanlarının sadece birkaçını temsil etmektedir. Dijital finans, siyasi süreçlerin daha şeffaf, erişilebilir ve verimli olmasına yardımcı olmaktadır.

Dijital finansın siyasi alanda kullanımı, siyasi süreçlerin daha katılımcı hale gelmesine ve demokratik değerlerin güçlenmesine de katkı sağlamaktadır. Dijital araçlar, daha geniş bir kitleye ulaşmayı, genç seçmenleri ve diğer dijital çağın aktif kullanıcılarını hedeflemektedir. Bu da siyasi katılımı artırabilir ve demokratik karar alma süreçlerine daha fazla çeşitlilik getirebilir.

Ancak, dijital finansın siyasi alanda kullanımıyla birlikte bazı zorluklar da ortaya çıkmaktadır. Güvenlik ve gizlilik konuları, dijital finans platformlarının kullanıcılar ve siyasi aktörler için önemli bir endişe kaynağıdır. Veri güvenliği, dolandırıcılık riski ve dijital saldırılara karşı korunma önlemleri dikkate alınmalıdır.

Ayrıca, dijital finansın siyasi süreçlere eşitlik ve adalet getirebilmesi için şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde kullanılması önemlidir. Finansman kaynakları ve harcamaların açık bir şekilde izlenebilir ve denetlenebilir olması, siyasi finansmanın şeffaflığını sağlar ve potansiyel yolsuzluk veya kötüye kullanımları engeller.

Dijital finans, siyasi aktörlere daha etkili ve erişilebilir finansman araçları sunmakta, bu kullanımın adil, şeffaf ve denetlenebilir olmasını sağlamak için uygun düzenlemeler, güvenlik önlemleri ve hesap verebilirlik mekanizmaları gerekmektedir. Dijital finansın siyasetteki rolü, teknolojik gelişmelerle birlikte sürekli olarak şekillenen bir alan olup, ilgili tarafların bu konuda dikkatli ve sorumlu bir şekilde hareket etmesi önemlidir.

Dijital platformlar, siyasi kampanyalar için fon toplamak, siyasi mesajları yaymak ve siyasi aktivistlere ulaşmak için de kullanılabilir. Sosyal medya platformları siyasi kampanyalar için ücretsiz veya düşük maliyetli reklam alanı sağlamakta, çevrimiçi bağış platformları kampanyalar için fon toplamak için kullanılabilir ve dijital ortamda siyasi aktivistlere ulaşmak için e-posta veya SMS kullanılmaktadır.

Dijital finansman, siyasi kampanyaların finansmanını daha demokratik hale getirebilmektedir. Çünkü bu sayede daha fazla insan kampanyalara bağış yapabilmektedir. Ancak, dijital finansman aynı zamanda siyasi ayrımcılık ve yanlış bilgi gibi sorunları da beraberinde getirebildiği unutulmamalıdır. Dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen siyasi reklamların doğruluğu veya kaynağı kontrol edilememekte ve bazı siyasi aktörler dijital platformlar aracılığıyla çok daha fazla insanı etkileyebilmektedir.

Siyasi partiler ve kuruluşlar kampanyalarını finanse etmek, erişimlerini artırmak ve seçmenlerine daha iyi hizmet vermek için dijital finansı kullanmaktadırlar.²⁸ Dijital ödemeler son yıllarda artarak siyasi partilere para toplamak için yeni yollar sağlamaktadır.²⁹ Dijital finansal hizmetler, geleneksel bankacılık sistemlerine erişimi olmayanlar için finansal hizmetlere erişim sağlayarak yoksulluğun ve gelir eşitsizliğinin azaltılmasına da yardımcı olabilmektedir.³⁰

ABD’de hükümet, hükümetin yeni dijital dünyaya akıllı, güvenli ve uygun fiyatlı yollarla uyum sağlamasını sağlamak için yola çıkan bir Dijital Devlet Stratejisi oluşturmuştur.³¹ Bu daha az kaynakla daha çok yenilik yapmak için modern araç ve teknolojilerin kullanımını teşvik etmektedir. Siyasi partiler, kampanyalarına yardımcı olacak bir dijital ekosistem oluşturmak için bu stratejileri kullanmaktadırlar.³² Bu, web sayfaları, mobil uygulamalar veya veri analitiği gibi modern araç ve teknolojilerin kullanılmasını içermektedir. Siyasi partiler dijital hizmetleri güvenli ve verimli bir şekilde sunmak için bilgi merkezli modellerden de yararlanmaktadırlar. Bunu yaparak siyasi partiler, dijital finans yoluyla erişimlerini artırırken seçmenlerine daha iyi hizmet vermektedirler.

Sonuç

Siyasetin finansmanı ve siyasette dijital finans kullanımı günümüz dünyasında giderek önem kazanan konular haline gelmiştir. Siyasetin finansmanı, siyasi partilerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için maddi kaynak sağlamaları açısından son derece önemli bir konudur. Bu noktada siyasi partilerin finansman kaynaklarına ilişkin yasal düzenlemelerin yanı sıra, dijital finansman yöntemleri de önem kazanmaktadır.

Siyasette dijital finans kullanımı, son yıllarda hızla gelişen teknoloji ve internetin sağladığı imkanlarla birlikte artış göstermektedir. Özellikle sosyal medya platformları, siyasi partilerin ve

²⁸ Tham, 2021.

²⁹ Agur, Peria ve Rochon, 2020.

³⁰ Pazarbasioglu vd. 2020.

³¹ White House, 2011.

³² Dommert, Kefford, ve Power, 2020.

adayların destekçileriyle iletişim kurmaları, bağış toplamaları ve kampanyalarını yürütmeleri açısından oldukça etkili bir araç haline gelmiştir.

Dijital finansmanın siyasette kullanımı, bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle anonim bağışlar ve şeffaflık eksikliği gibi konular, siyasi partilerin ve adayların güvenilirliğini zedeleyebilmektedir. Bu sebeple, dijital finansman yöntemleri kullanılırken yasal düzenlemelerin sıkı bir şekilde uygulanması ve şeffaflık sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, siyasette finansmanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yasal düzenlemelerin yanı sıra, dijital finansman yöntemleri de etkin bir şekilde kullanılabilir. Ancak bu yöntemlerin kullanımında şeffaflık ve güvenilirlik ön planda tutulmalı, yasal düzenlemelerin de sıkı bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Bu sayede siyasi partilerin faaliyetleri, toplumun geniş kesimleri tarafından desteklenerek sürdürülebilir hale getirilebilir.

Siyasetin finansmanı modern siyasetin önemli bir yönüdür ve dijital finans kullanımı, siyasi faaliyetlerin finansmanında daha verimli ve güvenli yöntemler sağlama potansiyeline sahiptir. Ancak, bu avantajları şeffaflık ve hesap verebilirlik gereksinimleriyle dengelemek, yanlış kullanımı ve suiistimali önlemek için net düzenlemeler ve yönergeler oluşturmak önemlidir. Sonuç olarak, adil ve şeffaf bir finansman sistemi demokratik kurumlarımızın bütünlüğü ve güvenilirliği için temel öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Agur, I., Peria, S. M., and Rochon, C. (2020). Digital Financial Services and the Pandemic : Opportunities and Risks for Emerging and Developing Economies. IMF Report, 1–13.
- BCF. (2021). Public Campaign Financing. <https://www.Brennancenter.Org/Issues/Reform-Money-Politics/Public-Campaign-Financing> (10.02.2023).
- Biezen, I. (2003). Financing political parties and election campaigns - guidelines. In *Council of Europe Publishing*.
https://eos.cartercenter.org/uploads/document_file/path/309/Financing_Political_Parties_en.pdf
- Burcher, C. U. (2019). Cryptocurrencies and Political Finance. International IDEA Discussion Paper 2/2019.
- Coşkun, A. (2022). Turkey’s New Disinformation Law Affects More Than Meets the Eye. <https://carnegieendowment.org/2022/12/19/Turkey-s-New-Disinformation-Law-Affects-More-than-Meets-Eye-Pub-88633> (12.02.2023).
- Çetinkaya, A., Şahin, Ö. E., and Kırık, A. M. (2014). A Research on Social and Political Use of Social Media in Turkey-Türkiye’de Sosyal Medyanın Toplumsal ve Siyasal Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 2(4), 49–60.
- Dommett, K., Kefford, G., and Power, S. (2020). The digital ecosystem: The new politics of party organization in parliamentary democracies. *Sage Journals*, <https://Journals.Sagepub.Com/Doi/10.1177/1354068820907667> (10.03.2023).
- Ekizceleroğlu, R. (2016). *Türkiye’de Siyasi Partilerin Finansmanı ve Siyasi Rekabette Eşitlik*. İstanbul:Legal Kitabevi
- EU. (2020). What is digital finance? European Commission, https://Finance.Ec.Europa.Eu/Digital-Finance/What-Digital-Finance_en (20.05.2023).
- FEC. (2023). Protecting the integrity of the campaign finance process. <https://Www.Fec.Gov> (22.05.,2023).
- Gartner. (2022). Digital Finance. Gartner Glossary, <https://www.Gartner.Com/En/Finance/Glossary/Digital-Finance#:~:Text=Digital%20finance%20is%20the%20delivery,Physical%20infrastructure%20for%20these%20services> (11.02.2023).
- Lee-Jones, K. (2019). Transparency International The role of political party finance reform in the transition from dominant to competitive party systems. *Transparency International, June 5*.
- Long, W. (2021). No TitleThe Business of Politics Show Bringing Artificial Intelligence to Campaigns. *The Business Politics Show, Oct 6*.
- Manyika, J., and Voohries, R. (2016). What digital finance means for emerging economies. McKinsey Global Institute, <https://www.Mckinsey.Com/Mgi/Overview/in-the-News/What-Digital-Finance-Means-for-Emerging-Economies> (11.03.2023).
- Markay, L. (2022). AI becomes a political “super-weapon”, *Politics & Policy*, Oct 7.
- Newman, N., Fletcher, R., Schulz, A., Andı, S., Robertson, C. T., and Nielsen, R. K. (2021). Reuters Institute Digital News Report 2021. Reuters Institute.
- Norris, P., and Es, A. A. van. (2016). Political Finance in Comparative Perspective. In *Introduction: Understanding Political Finance Reform’,Checkbook Elections?,New York* (Issue June 23)
- Numinar. (2021). We turn your data into votes. <https://Numinar.Com> (10.03.2023).
- Open Secrets. (2023). We Are OpenSecrets. <https://www.Opensecrets.Org> (10.02.2023).

- Pazarbasioglu, C., Mora, A. G., Uttamchandani, M., Natarajan, H., Feyen, E., and Saal, M. (2020). Digital Financial Services. World Bank Report, April.
- Penneo. (2023). Digital Finance: Examples & Benefits. <https://penneo.Com/Blog/Finance-Digitization/> (11.05.2023).
- Reilly, J. (2022). Akkio Helps Sterling Strategies Target the Right Donors. <https://www.Akkio.Com/Post/Case-Study-the-next-Level-of-Fundraising> (10.03.2023).
- Resmî Gazete. (1983). Siyasi Partiler Kanunu. 2820, 22.4.1983 (Vol. 22, Issue 5, p. 290).
- Smith, C. S. (2022). How Artificial Intelligence Swayed The Midterm Elections - And Will Become A Permanent Feature Of Democracy. *Forbes*, Dec 2.
- StartupCaucus. (2020). Numinar Wins Pollie Award for AI-Powered Technology. <https://Startupcaucus.Com/Updates/Numinar-Wins-Pollie-Award-for-Ai-Powered-Technology> (10.04.2023).
- Sterling. (2023). AI-Driven Donor Acquisition For Fundraising. <https://Sterlingdatacompany.Com> (20.03.2023).
- Tham, J. (2021). How Might Digital Campaigning Affect the Problems of Political Finance? *The International Institute for Democracy and Electoral Assistance*, 1–9.
- USAID. (2020). Digital Finance. <https://Www.Usaid.Gov/Digital-Development/Digital-Finance> (20.03.2023).
- Uzun, C. D. (2009). Anayasa Hukuku Açısından Siyasi Partilerin Finansmanı. [http://downloads.esri.com/archydro/archydro/Doc/Overview of Arc Hydro terrain preprocessing workflows.pdf](http://downloads.esri.com/archydro/archydro/Doc/Overview%20of%20Arc%20Hydro%20terrain%20preprocessing%20workflows.pdf) (10.02.2023)
- Uzun, C. D. (2014). Siyasi partilerin finansmanı. *SETA:Rapor* (Issue 110).
- White House. (2011). Digital Government: Building a 21st Century Platform to Better Serve the American People. <https://Obamawhitehouse.Archives.Gov/Sites/Default/Files/Omb/Egov/Digital-Government/Digital-Government.Html> (10.02.2023).